

Meglena pot do jasnega cilja

(F. K.) Slika se ponavlja iz leta v leto, a letos je še nekoliko bolj zamegljena kot kdajkoli prej. Računovodje mrzlično hite sestavljat zaključne račune za leto 1983, ki bodo do obisti odkrili dosežke gospodarjenja v preteklem letu, že sedaj pa je znano, da bodo zaradi visoke inflacije nekateri indeksi prikaza finančnega uspeha izredno visoki. A očitno zaradi tega ne bomo prav nič veseli, kajti kazalci, ki kažejo kakovost gospodarjenja, bodo neprijemno skromnejši. Po drugi strani pa je seveda veliko ugibanj, kakšno bo gospodarsko leto 1984. Veliko besed je bilo že izrečenih na to temo, veliko stavkov zapisanih, a perspektiva je, kot smo zapisali v uvodu, bolj meglena kot kdajkoli prej.

Vse se seveda spet vrti okrog deviz, ki jih je, kakorkoli obračamo račune in kakršenkoli devizni sistem si že omislimo in uvedemo, odločno premalo, da bi krili vse potrebe. Pred vstopom v novo leto sprejeti novi zakon o deviznem poslovanju je vso stvar še bolj zamotal in zameglil. Ker naj bi določbe zakona začele veljati šele prvega marca, je gospodarstvo sedaj v veliki negotovosti. Predviden je sicer poračun deviznih obveznosti in terjatev za nazaj do 1. januarja letos, a gospodarstveniki iz prejšnjih podobnih izkušenj vedo, da se na to obljubo ne smejo preveč zanesti. Tudi ponovna uvedba deviznega trga — vsaj tako lahko sklepamo po pogovorih s številnimi gospodarstveniki — nikogar ne navdaja z velikimi pričakovanji in iluzijami, saj vsi glasno priznavajo, da si od tega ne moremo obetati kaj veliko, kajti če je deviz premalo, jih pač za vse ni dovolj.

Kakorkoli so pogoji gospodarjenja nejasni — pa čeprav vsako leto slišimo obljube odgovornih, da bodo znani do začetka leta — pa so nekatere vesti vendarle spodbudne. Vsi si prizadevajo za večji fizični obseg proizvodnje, kar nas edino lahko pripelje iz težav in čutiti je veliko zagretost za nadaljnje povečevanje izvoza na konvertibilno tržišče in s tem premaganje deviznih problemov. Vse bolj je prisotna tudi misel, da je edina rešitev le v vedno trdnejši opori na lastnih silah in prizadevanjih, kajti od čakanja, kaj bodo storili drugi, običajno ni veliko.

Kakšen stavek bi na tem mestu morali zapisati tudi o cenah, a smo temu namenili razmišljanje v rubriki Naši klicaji. Da pa ne bi samo mi modrovali, objavljamo tudi razmišljanje dveh šišenskih gospodarstvenikov o gospodarskem letu 1984.

Miro Škrj iz Donita pravi: »Osnovna težava pri načrtovanju in predvidevanju našega poslovanja v letošnjem letu je v tem, da poznamo zelo malo podrobnosti o pogojih gospodarjenja. Tako še vedno ne vemo, kolikšen delež deviz nam bo ostal od ustvarjenega deviznega priliva. Sedaj je to 45,9-odstotni delež, ni pa še znano, kakšne bodo naše pravice za nakupe na deviznem trgu, kajti znano je, da imamo surovin za kemično industrijo doma premalo, nekaterih pa doma sploh nimamo. Ob vsem tem pa je še vedno v veljavi devizna soudeležba pri nakupu domačih surovin. To pa pomeni zagotovitev dodatnih deviz, ki so nevidne v naši devizni bilanci, a jih moramo zagotoviti, če želimo dobiti surovine. Prav tako zaenkrat še ni znano, koliko deviz bomo lahko kupili na deviznem trgu, prav tako pa tudi še ni

jasno, koliko deviz bo na tem trgu sploh naprodaj, kajti znano je, da imajo v Sloveniji le tri gospodarske panoge večji devizni presežek — lesna industrija, gradbeništvo in turizem in gostinstvo — tako da bo ponudba deviz očitno precej pičila. Tako je očitno, da na ta vir deviz ne moremo prav veliko računati in da se bo pomanjkanje deviz nadaljevalo tudi v letošnjem letu. Ob vsem tem pa je nelogično, da je sedaj že mesec dni zamrznjen tečaj dolarja.

Kakršnokoli realno načrtovanje gospodarjenja je zelo težko, kajti vsi, ki sodelujejo v naši reprodukcijski verigi, nam ne morejo zagotoviti deviz, ker niti sami ne vedo, koliko deviz bodo imeli. To nam povzroča velike težave tudi pri sklepanju letnih pogodb in gre tu predvsem za osebno tveganje podpisovalcev, ker pač ne poznajo pogojev gospodarjenja. Zaradi deviznih težav se vse bolj uveljavlja dodelava domačim partnerjem, ko organizacije same uvozijo material in ga nam dajo v dodelavo, mi pa jim zaračunamo le stroške dodelave. Le na ta način včasih lahko ustrezemo našim kupcem.

Prav tako še ni znano, kako naj bi potekalo povezovanje v reprodukcijskih verigah na osnovi določb novega deviznega zakona. Donit spada s svojo proizvodnjo v pet, šest reprodukcijskih verig — in kje naj se torej povežemo? Vprašanja so odprta, a vse kaže, da bomo osnovno rešitev le iskali v kemični industriji v povezavi v sozdu Kemija in v okviru zborničnega splošnega združenja kemične industrije.

Na vprašanje, kakšen bo naš izvoz v letu 1984, je praktično nemogoče odgovoriti — spet zaradi tega, ker ne vemo, koliko deviz bomo imeli za uvoz reprodukcijskih materialov. Čeprav se je iz Donita odcepil tozdr Velika Loka, ki izdeluje končne izdelke, predvidevamo povečanje izvoza za 40 odstotkov. Ker se bodo dolarske cene le malenkostno povečale, to praktično pomeni, da bomo morali tudi količinsko toliko več izvoziti, za kar pa bomo potrebovali seveda ustrezno večje količine surovin in reprodukcijskih materialov. Tu pa se spet zavrtimo v začaranem krogu, koliko deviz bomo imeli, kajti proizvodne zmogljivosti imamo zadostne za takšno povečanje izvoza.

Peter Koleča, direktor Tovarne dekorativnih tkanin pa meni: »V lanskem letu smo izvozili še enkrat več kot v prejšnjem letu, kar je bila naša rešitev, saj smo s tem krili svoje devizne potrebe.

47-odstotni delež razpolaganja z deviznim prilivom ni zadostoval za kritje naših potreb.

Konec leta 1982 smo imeli velike zastoje v proizvodnji, tudi v začetku lanskega leta smo imeli velike težave in šele v drugi polovici lanskega leta smo delali le z manjšimi zastoji. V začetku letošnjega leta naša proizvodnja poteka zadovoljivo. Dobavitelji domačih surovin so zahtevali, da jim krijemo devizne potrebe tudi za nazaj in le z velikim trudom in izredno povečanim izvozom smo pokrili vse njihove devizne zahteve za leti 1982 in 1983. V letošnjem letu bomo poslovali s pozitivno devizno bilanco, vendar se zavedamo, da moramo kljub temu povečevati fizični obseg izvoza — tako zaradi družbenih, kot tudi naših potreb. Kljub temu pa tudi sedanje 45,9-odstotno razpolaganje z deviznim prilivom ne zadošča za normalno poslovanje, ker moramo tudi letos del domačih surovin plačevati z devizami. Izhod iščemo v povečevanju izvoza, hkrati pa s še bolj čvrstim povezovanjem v reprodukcijski verigi, s čimer si skušamo zagotoviti čimbolj nemotene dobave surovin, po drugi strani pa tudi kupci naših izdelkov krijejo del naših deviznih potreb. Ker bo domačih surovin premalo za naše normalno poslovanje, bomo koristili tudi tuje blagovne kredite za uvoz najnujnejših surovin. Ker nas vse to sili v večji izvoz, ne moremo v celoti zadostiti potrebam domačih kupcev — predvsem tovarnih pohlštva — ki imajo zaradi tega zastoje oziroma težave v proizvodnji.

Povečevanje izvoza na konvertibilno tržišče nam ne dela težav, ker na tuje prodajamo že 18 let in smo si ustvarili dober sloves s solidnostjo poslovanja, kakovostjo izdelkov in sodobnimi vzorci. Tako y tem trenutku niti ne moremo zadostiti tujemu povpraševanju po naših izdelkih zaradi nepravčasne dobave ustreznih surovin.

Če ne bo večjih sprememb, ki bi vplivale na pogoje gospodarjenja, bomo dosegli z letnim planom začrtane cilje poslovanja tako na področju izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti kot izvoza in prodaje domačim kupcem. Tako bomo kupcem na konvertibilnem področju prodali od 40 do 50 odstotkov naše celotne proizvodnje.

Sedaj šele vidimo, kako pomembno je bilo, da smo pred šestimi leti vložili precejšnja sredstva v modernizacijo proizvodnje, ko smo zastarele stroje zamenjali z najsodobnejšo opremo. To nas danes rešuje — seveda ob visoki produktivnosti in ustrezni kakovosti izdelkov. Kljub temu pa bi bilo nujno v določenih fazah proizvodnega procesa vgraditi nove stroje, ki bi pripomogli k večji produktivnosti in boljši kakovosti, a zaradi gospodarske situacije — predvsem na deviznem področju — ne moremo računati na to možnost. V zadnjih dveh letih smo imeli težave celo pri uvozu rezervnih delov, očitno pa se bo to dogajalo tudi letos.«